

HERMANNI BOERHAAVE
AD
INSTITUTIONES MEDICAS
ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

ORIGO, PROGRESSUS,
FATA, MEDICINAE.

I. UR actiones homini proprias exercere valet cum facilitate, oblectamento, & quâdam constantiâ, Sanus habetur; atque haec ejus conditio Sanitas solet appellari.

2. Si verô easdem aut exercere nequit, aut tantum eas peragit cum molestiâ, dolore, citâve defatigatione, Aegrotare Idem dicitur; ipseque hic Ejus status Morbus vocari consuevit.

3. Injuriae autem, & vicissitudines inevitabilis, semperque necessarii, Aëris; Alimenti natura, & Potulenti; Corporum irruentium vis; Actiones vitae; Fabrica denique compagis humanae; effecerunt coevas Mortalibus aegritudines (2), quamdiu eâ, quâ Nos, lege vitam egerunt.

4. Morbi (2) quidem praesentia impulsu
A cer.

certo, & automatico, cogit corpus ipsum ad applicationem auxilii, caeterum ignoti: Id observat attenta contemplatio fieri in Homi- nibus pariter, & in animantibus ratione ca- rentibus; licet intelligentia humana modum assequatur neutiquam: in solo quippe insti- tuto Autoris naturae rerum causam reperiens.

5. Ipsa verò molesta perceptio impediti in membris quibusdam motus; aut tormentum doloris laesam quamcunque partem exagitan- tis, angorisve animum opprimentis; impulit mentem, ut quaerat, & applicet, apta his tollendis Remedia, sive vago experimento, sive appetitu spontaneo, utatur.

6. Hinc (4. 5.) Ars Medendi primò nata; atque ea quidem, sensu explicato (4. 5.), semper, & ubique, fuit inter homines.

7. Historiae autem priscae monumenta, & Fabulae, Nos docent, ¹ Assyriis, Baby- loniis, Chaldaeis, & Magis, primo ita fuis- se exultam, ut praesentes morbos tollere, futuros avertere, contenderint. Hinc in ² Aegyptum, ³ Lybiam Cyrenaïcam, & Cro- tonem

¹ Herodot. i. 197. Strabo xvi. pag. 746. Plin. vii. 56. & xxx. 15. Euseb. praep. i. 10.

² Homer. Odyss. iv. pag. 46. 47. Herod. iii. 129. 130. 131. & Herod. ii. 77. 84. Herod. iii. 1. Diod. Sic. i. 43.

³ Herod. iii. 129. 130.

tonem migrasse, ex his in ¹ Graeciam derivatam, floruisse inprimis, in peninsulâ Cnido, Rhodo, Co, insulis, & Epidauri.

8. Prima condendae Arti fundamenta jecit 1. Casus fortuitus; 2. Naturalis Instinctus; atque 3. Eventus haud praevisus; his *ἐμπειρία* simplex nititur primo.

9. Incrementum deinde dabat 1. memoria experimentorum, quae obtulerant praegressa (8); 2. descriptio morbi, remedii, & successus ² in columnis, ³ tabulis, & parietibus, templorum; 3. ⁴ Aegrorum in triviis, & in foro, expositio, ut transeuntes de morbo compellarent, remedia, si nōrant, aperirent, atque ad usum eorum exhortarentur; hinc observatio, de industria, rebus videndis intenta. Tum ex his (8. 9.) *ἐμπειρία* nata perfectior, tamen soli praeterito, & praesenti, cognoscendo idonea. 4. ratiocinium ex comparatione observatorum (8. 9.) cum praesentibus & futuris; quae *ἀναλογία* appellatur.

10. Ma-

1 Herod. 11. 49. Hippocrat. Epist. ad Philo-poemon. in fine, & Epist. ad Crateuam in fine. Galen. Method. Med. lib. 1. Pausan. 11. 27. Strabo XIV. pag. 657. Soran. in vitâ Hippocr.

2 Pausanias l. 2. c. 27.

3 Strabo l. 14. pag. 657. Edit. Paris. 1620. Val. Max. 11. 5. 6.

4 Strabo l. 16. pag. 746. Herod. l. 1. c. 197. Val. Max. 11. 1.

10. Major deinde accessit Arti perfectio
 1. ¹ constitutione Medicorum, tam ad morbos quosvis, quam ad certos quosdam, curandos. 2. ² annotatione accuratâ morborum; 3. observatione, & descriptione, exactâ, remedii, & usus ejus. Verum tum statim quibusdam familiis, & Sacerdotibus, propria facta & gentilitia, honori fuit, & emolumento; sed tamen eo ipso quam maximè in suo progressu impedita.

11. 1. Extispicia Sacerdotum; 2. Cadaverum balsamo condiendorum mos; 3. Vulnerum tractatio. 4. Laniena ipsa, promoverunt cognitionem fabricae corporis sani, causarumque abditarum, & proximarum tam sanitatis, morbiq̃ue, quam ipsius mortis.

12. Denique, 1. ³ incisio vivorum animalium in usus Philosophicos; 4 cadaverum inspectio attenta post morbum tractatum 2. ⁵ enarratio in morbis distincta causae, ortus, incrementi, vigoris, decrementi, exitus, permutationis, effectuum; 3 ⁶ Medicamentorum cognitio, electio, praeparatio

- 1 Aristoteles Politic. 3. c. 15. Diodor. Sic.
 1. 1. c. 82. Herod. l. 2. c. 84.
 2 Hippocr. l. 1. de vict. acutor.
 3 Hippocr. in litteris ad Damagetum.
 4 Plin. xix. 26. Euseb. Chron. gr. p. 14.
 5 Hippocr. l. 1. de diaeta acutorum.
 6 Hippocr. in epist. ad Crateuam.

tio, applicatio, vis nota, eventusque observati, videbantur fastigium fere imposuisse operi.

13. Hippocrates igitur, Democrito coaetaneus, horum quidem omnium (7. usque ad 13.) pulchrè gnarus, suisque simul sapiens observatis, bona quaeque adunando, Corpus Medicinae Graecae conflavit, meruitque primus veri nomen Medici: quippe qui ἐμπειρία, & ἀναλογία, instructus, castaeque σοφίας peritus, Medicinam omnibus fundavit seculis δογματικῶ.

14. Quae in gente Asclepiadaeâ illibata diu exulta; ab Aretaeo Cappadoce ordinatius in corpus digesta, in variis partibus, à diversis Artificibus, differenti temporum, locorum, & rerum, successu, accuratius elaborata, in Alexandrinâ praeprimis scholâ, tandem ad Claudium Galenum pervenit.

15. Ille sparsa colligens, digerens confusa, cunctaque ex Peripateticis dogmatibus, ad servitutis infamiam usque, explicans, emolumenti plurimum, neque minus tamen damni, bonae Arti attulit: dum auctor fuit, ut ex elementis, qualitatibus vulgo dictis cardinalibus, harum gradibus, & humoribus quatuor, subtilius, quam verius, explicaretur Medicina.

16. De-

1 Galen. 2. administr. Cap. ult.

16. Deletis fere & Artibus , & Harum memoriâ , per gentes ingenio , lingua , moribus , inconditas , quae ex septentrione effusae , scientias , harum instrumenta libros , abolebant , post sextum seculum , in Europâ , à nono dein ad decimum tertium , ab Arabibus , in Asiâ , Africâ , & Hispaniâ , Medicina subtilissimè fuit culta : dum materiem medicam , ejus praeparationes , & Chirurgica , auxère , atque correxerunt simul ; vitia autem Galenica (15.) magis , quam prius , adasperferunt Arti : sed tamen sequentes fere omnes sequaces habuerunt : In Hispaniam quippe ad Saracenos ea tempestate eundum erat cupidis scientiarum , unde doctiores reduces Magi appellabantur , turpi vocabuli sensu. In Academiis vero publicis sola ibidem explicabantur scripta Arabum , incognitis fere , certe nullo in usu habitis , Graecis.

17. Donec emendati , atque refutati sunt , binis diversis mediis , Maximè quidem postquam Emanuël Chrysoloras , Theodorus Gaza , Argyropulus , Lascaris , Demetrius Chalcondylas , Georgius Trapezuntius , Marcus Musurus , dein alii , libros manuscriptos graecos , Byzantio eductos , Venetiis , alibique interpretati , linguae graecae , Auctorumque Graecorum , usum reduxerant , circa annum 1453. Aldo simul Graecos feliciter medicos evulgante per impressionem re-

cens

cens inventam , atque his quidem auspiciis instauratâ iterum in Galliis Hippocraticâ disciplina. Deinde quoque experimentis Chemicorum ; dum Arnoldus Villanovanus , Lullius , Basilius Valentinus , Paracelsus , effectus Artis Chemicae in Medicinam atque Physicam induxerunt ; & Anatomicorum , fervente horum opere in Italia primo industria Jacobi Carpi.

18. Usque dum immortalis Harveus demonstrationibus suis , omni Priorum Theoriâ everfâ , novam omninô , & certam , jecit huic basin Scientiae.

19. Inde hodie libera ab omni sectâ coli potest ; dum promota est per inventa certa , Anatomica , Botanica , Chemica , Physica , Mechanica , & per vera effecta Artis , quae in ipso opere versatur.

Ex quibus denique constat: Antiquissimam Artem solâ collectione fideli observatorum constituisse. 2. dein verô cogitatum fuisse de causis experimentorum per disputationem rationis indagandis. 3. priorem partem , evidentiâ , usu , necessitate , semper eandem , nec fallacem ; posteriorem dubiam , mutabilem , ac cuilibet fere Sectae diversam , evasisse. Ut tamen usu idoneo rationalis aequae , quam prior empirica , certa reddi queat.